

Juhani Päivänen

Metsänuudistaminen – tukkipuuaihioiden syntytyt ja alkukehityksen ohjaus

Päivänen J. (2021). Metsänuudistaminen – tukkipuuaihioiden syntytyt ja alkukehityksen ohjaus. Metsätieteen aikakauskirja 2021-10537. Kirjallisuutta. 2 s. <https://doi.org/10.14214/ma.10537>
Yhteystiedot Helsingin yliopisto, Metsätieteiden osasto, Helsinki
Sähköposti juhani.paivanen@helsinki.fi; juhani.paivanen@gmail.com
Hyväksytty 7.3.2021

Jaana Luoranen, Timo Saksa ja Karri Uotila (2020). Metsänuudistaminen. Metsäkustannus, Helsinki. 158 s. ISBN 978-952-338-082-0.

Kirjan tavoitteeksi on asetettu kertoa, kuinka metsiä uudistetaan menestyksellisesti eteläisen Suomen talousmetsissä. Kirjoittajat ovat Luonnonvarakeskuksen tutkijoita, joiden ominta alaa ovat metsänviljelyaineistot ja metsänviljelyssä käytettävät menetelmät. Kirjan sanoma keskittyy viljellen tapahtuvaan uudistamiseen kivennäismailla. Tosin myös luontaista uudistamista ja turvemaiden metsien uudistamisen vaatimia erityistoimenpiteitä sivutaan.

Kirjassa ollaan metsänhoidon ja -kasvatuksen perimmäisten kysymysten äärellä: miten metsä uudistetaan siten, että 60–80 vuoden kuluttua alalla kasvava pääpuusto muodostuu laadukkaista tukkipuun mitat täyttävistä puista.

Lukija olisi kaivannut joko esipuheessa tai heti ensimmäisessä luvussa oppaan aihealueen selvää asemointia jaksollisen metsänkasvatusjärjestelmän piiriin. Siihenhän kirjan nimikin viittaa. Metsälain kirjaimen ja hengen sisäistänyt lukija voi ihmetellä, miksi uudistamismenetelmien (luku 5) yhteyteen on ympätty eri-ikäisrakenteinen (jatkuvapeitteinen) metsänkasvatus, joka lain-säättäjän näkemyksen mukaan kuuluu kasvatushakkuisiin. Eri-ikäisrakenteisen metsän kasvatus ja metsän sisällä tapahtuva vähittäinen uudistuminen olisi ehkä pitänyt ottaa omaksi tietoiikkunakseen, jolloin nämä kaksi toisistaan poikkeavaa järjestelmää olisivat pysyneet selvästi erillään.

Kirjan jäsentely käynnistyy loogisesti metsänuudistamisen lähtökohdista, joiksi katsotaan maaperä, kasvupaikan luontainen puuntuotoskyky, mahdollinen kivisyys, soistuneisuus tai peräti

paksuturpeisuus sekä maanpinnan topografia, jotka kaikki vaikuttavat kasvupaikalle soveltuvan puulajin valintaan.

Uudistamisen lähtökohdista siirrytään uudistamishakkuisiin ja niitä edeltäviin toimenpiteisiin. Uudistamistoimenpiteiden kuvausjärjestys olisi saattanut olla kirjassa käytetystä poikkeavakin. Kirjan teksti vie ehkä liian mekaanisesti suoraan uudistamishakkuisiin (luku 3). Kasvupaikan viljavuuden (luku 4) ja olemassa olevan päätehakkuuvaiheen metsikön puulajisuhteidenhan tulisi olla määrääviä tekijöitä jo sekä hakkuutapaa että uudistamismenetelmää (luku 5) valittaessa.

Tietosisältöä selventävän lisänsä muodostavat pyöreänurkkaiset, oliivinvihreät termi-ikkunat ja laajemmat, omia asiakokonaisuuksiaan käsittelevät numeroidut tietoikkunat. Käsikirjanomaista käyttöä edistää asiasanahakemisto, joka olisi saanut olla laajempikin. Asiahakemiston koostaminen on itse asiassa työvaihe, joka parhaimmillaan voi osoittaa, että kirjoittajille tuttuja termejä on käytetty tekstiluonnoksessa itsestäänselvyysinä jo paljon ennen kuin termin käsitteisisältöä on avattu. Tällainen on esim. termi 'uudistamistulos' (s. 80, 91, 121, 123–124), joka vasta kirjan loppupuolella selitetään varsin monitahoiseksi (viljelytaimet, luontainen täydentyminen, taimien hyväksyttävissä oleva ryhmittäisyys) uudistamisen onnistuneisuuden ilmentäjäksi.

Opas kattaa aihealueensa keskeisimmät asiakokonaisuudet ja tarkasteluja ei jätetä puolitiheen. Uudistamisketjua seurataan metsänviljelyaineiston valinnasta kasvupaikkatekijöiden asettamien rajoitteiden ja uudistusalan valmistamisen kautta itse viljelyyn taimihuoltoa unohtamatta. Kun taimikon varhaishoidon, lähinnä pintakasvillisuuden torjunnan ja varhaisperkauksen jälkeen päästään taimikonhoidon myöhempisiin vaiheisiin ja ensiharvennusta ennakoiviin toimenpiteisiin, onkin jo luotu edellytykset halutuimpien puulajien parhaimmille yksilöille kehittyä seuraavien vuosikymmenten aikana laadukkaiksi tukkipuiksi.

Kirjaan on lipsahtanut joitakin epäselviksi tai harhauttavaksi jääviä sanontoja. Maalajin kerrotaan muuttuvan kasvupaikkatyyppien mukana (s. 15). Todellisuudessa kuitenkin pysyvin elementti eli maalaji yhdessä muiden pysyvien kasvupaikkatekijöiden kanssa määrää muodostuvan kasviyhdyksunnan lajiston ja rakenteen, jota sitten käytetään epäsuorasti kasvupaikkatyyppin määrittämiseen. Lukijalle suunnatussa esipuheessa puhutaan taimien kasvullisesta lisäyksestä (s. 5). Varsinaisessa tietotaulussa kasvullinen lisäys määritellään kuitenkin oikein eli puuyksilön monistamiseksi (s. 98), jolla aikaansaadaan geneettisesti samankaltaisten puuyksilöiden ryhmä eli kloni (s. 28). Viljelyalan pintakasvillisuuden torjunnan yhteydessä esitetty väittäjä, että 15-vuotiaan kuusitaimikon pituuskasvu voitaisiin puolitoistakertaistaa kasvillisuuden kemiallisen torjunnan avulla, on epätosi (s. 127). Kirjoittajat ovat mitä ilmeisimmin pyrkineet kertomaan, että oikeassa kehitysvaiheessa tehty pintakasvillisuuden kemiallinen torjunta on saattanut 15 ensimmäisen vuoden aikana lisätä pituuskasvun jopa puolitoistakertaiseksi.

Oppaan lähtöoletuksena näyttää olevan metsänuudistaminen ennestään metsää kasvavilla alueilla, vaikka sitä ei lähestymistavan kuvauksessa korostetakaan. Siten metsitettäväksi soveltuvien joutoalueiden, joita Suomessa arvioidaan olevan peräti 120 000 ha, metsityskysymykset on jätetty tarkastelun ulkopuolelle. Peltöheittojen, turpeenkorjuualueiden ja kivennäismailla maanottoalueiden saattaminen kasvavaksi metsäksi ja samalla metsämaa-käsitteen piiriin on jätetty käsittelyn ulkopuolelle. Aiemmissa maankäytön muutoksissa vapautuneiden maa-alojen nopea metsittäminen olisi kuitenkin hiilensidonnan lisäämisen kannalta järkevää toimintaa. Yhteinen piirre näille metsitystä kaipaaville aloille on se, että viljeltävän puulajin valinnassa ei voida tukeutua pintakasvillisuuteen perustuvaan kasvupaikkaluokitteluun. Kasvualustan ravinnetasapainoa joudutaan näillä maapohjilla usein myös korjaamaan, mikäli maa-analyysit osoittavat joidenkin ravinteiden osalta niukkuutta. Joutomaiden metsittämisen haasteet vaatinevatkin oman oppaansa.